

'ISLAM I SEKULARIZAM' SYEDA MUHAMMADA NAQUIBA AL-ATTASA

(u prijevodu dr. Džemala Latića)

Djelo 'Islam i sekularizam' (Islam and Secularism) pojavilo se 1978. godine i od tada ulazi na velika vrata u područje savremene islamlologije i povijesti ideja. Pisano umom i perom slavnog malezijskog profesora Syeda Muhammada Naquiba al-Attasa, djelo 'Islam i sekularizam' razmatra na filozofskoj i religijskoj ravni pojavu i značenje sekularizma na savremenoj sceni, razmatra njegove temelje i protagoniste, osvjetljava doba velikog obezduhovljenja čovječanstva kada je zatiranje božanskog principa postalo princip politike, javnog života, kulture, obrazovanja i univerziteta, te duha vremena općenito.

U kakvom odnosu, ili u kakvom sukobu, se nalaze islam i sekularizam? Da bi odgovorio na to pitanje Syed Muhammad Naquib al-Attas u ovom svom djelu prvo raspravlja o zapadnim korijenima sekularizma, o kršćanskom zaleđu zapadne civilizacije te o sekularizmu kao 'prirodnoj posljedici' obesvećenja kršćanske povijesti, odnosno zaboravu tradicionalnog kršćanstva na Zapadu. Zapadni ustanci protiv Boga, zapadne pobune protiv Onostranog Principa, te povijest koja se kretala pravcem 'sekularno - sekularizacija - sekularizam' - posebna su tema ove knjige profesora al-Attasa. Nakon što je osvjetlio te planove, al-Attas prelazi na raščlanjivanje pojma religije u islamu i na Zapadu, te razmatra zasnivanje etike i morala u islamu. Islamski koncept ujedinjavanja Ovog i Onog svijeta, princip *tawhid* kao vjerske i filozofske osovine muslimanskog pogleda na svijet ovdje posebno dobija na važnosti kao svojevrsni štit protiv haranja sekularnih ideja i filozofija. Islam iz sebe nikada nije prognao Ovaj svijet, te je, prema tome, nemoguće u područjima islama naći mjesta za sekularna obezduhovljenja čovječanstva. Ukratko, u islamu nema područja

gdje bi se moglo zateći sekularizam. Ovaj odgovor profesor al-Attas nudi u različitim formama na stranicama ovog svoga sada već klasičnog djela.

Uz svoje povijesne obzire ova knjiga ima i snažnu sinhronijsku komponentu. Professor al-Attas razmatra glavnu zadaću koja stoji pred današnjim muslimanskim obrazovanjem, i on tu zadaću naziva devesterniziranje znanja. U tom kontekstu i o ovoj temi al-Attas je napisao najprovokativnije stranice u ovoj svojoj knjizi, ali i u drugim svojim djelima, u kojima razmatra pitanje šta bi danas bila definicija obrazovanja i šta su njegovi ciljevi. Al-Attas sa pozicija svoga mišljenja pokazuje da je sekularizam od kraja osamnaestog stoljeća do danas, po prvi put u povijesti, postao planetarni poklič kome se odazivaju mnogi univerziteti i učitelji, naročito u zapadnoj hemisferi. Al-Attas upozorava da se sekularizam nudi kao neupitna istina, kao aksiom, kao spasitelj čovječanstva. Atomska bomba čedo je, dakako, sekularizma ili obrazovnog principa koji je zaboravio na Boga, na etiku, na zlo i dobro, na odgovornost, na prirodu, na stid, na povijest kao odvažno življenje s Bogom i sa teomorfnom čovjekovom prirodom.

Al-Attas je u islamskom svijetu postao poznat po sintagmi "islamiziranje" ili "islamizacija" znanja. U kontekstu njegova mišljenja i univerzitetske karijere to je značilo ne samo devesterniziranje znanja, nauke i univerziteta, već kritičko proučavanje povijesti islamskog obrazovanja. U objedinjavanju ta dva procesa došlo bi do plodonosne i plodotvorne sinteze, dobio bi se novi kvalitet koji bi izbavio obrazovni sistem muslimanskih zemalja iz konceptualnog bezizlazja i ideološkog tjesnaca. Sam Al-Attas poznat je i po svom praktičnom djelovanju, osnovao je nekoliko instituta i učestvovao u osnivanju mnogih univerziteta. Rezultati njegova djelovanja se vide, posebno na univerzitetima koji nose naslov "International Islamic University".

Ovu knjigu bi trebalo čitati kritički i s istim onim namjerama s kojim je i napisana. Stari koncepti obrazovanja u povijesnom islamu su u krizi, a novi nisu domišljeni. U tom nepunjenom prostoru između "slavne islamske

prošlosti” koje više nigdje nema i “novog još nepostojećeg i još nedomišljenog dostojanstva muslimana” sekularizam je našao prostor za svoje razarajuće djelovanje. Al-Attas predlaže otpore sekularizmu prije svega na planu obrazovanja, nauke, kulture, ideja. Ovu njegovu knjigu čitateljstvo može čitati i kao jedan od najboljih priručnika za takve intelektualne napore. Što je više tih kvalitetnih napora i što su oni pametnije domišljeni, to će biti manje nihilizma danas.

I biće manje sekularnog pustošenja čovjeka, prirode, povijesti, tijela, duše i duha.

Prijevod ovog al-Attasova djela koji imamo zahvaljujući velikim naporima i umijeću dr. Džemala Latića biće značajan za naše studente društvenih nauka i za našu naučnu javnost. Zato nam, na kraju, preostaje ugodna dužnost da ga preporučimo za odvažno i zrelo čitanje.

m

Enes KARIĆ

JOŠ JEDAN PRIJEVOD KUR'ANA NA RUSKI

KORAN, prevod smislov i komentarii,
Prevela: Iman Valerija Porohova,
Izd. Centar Al-Furkan, Moskva, 1998-1999.
godine. Damask, 1419. (H),
(Objavljeno pod pokroviteljstvom Ministar-
stva za islamske poslove i vakufe Ujedinjen-
ih Arapskih Emirata).

Ruski jezik ima dugu tradiciju u prevođenju svete knjige islama, Kur'ana. Malo je informacija šta je bilo na polju prevođenja Kur'ana na ruski prije trinaest ili dvanaest stoljeća. Ali, od početka osamnaestog stoljeća na ruskom jeziku imamo nekoliko prijevoda Kur'ana. Postnikov je 1716. godine objavio svoj prijevod Kur'ana, Veryovkin je to uradio 1790. godine, a slijedili su ga Kolmakov (1792.), Nikolaev (pet izdanja u periodu 1864 – 1901. godine), Boguslavski (1871.), Sablukov (izlazio u periodu 1877-1879., zatim 1894-1898., i 1907.). Godine 1902. pojavio se prijevod Kur'ana iz pera Krimskiya (ovaj je prijevod izišao još i 1905., zatim 1916. godine, a vjerovatno ima još izdanja). Konačno, 1963. godine slavni ruski orijentalista Kračkovski je objavio svoj prijevod Kur'ana.

Prijevod Kur'ana pod naslovom **KORAN, prevod smislov i komentarii**, uradila je Iman Valerija Porohova, i izdanje o kojem dajemo informaciju je četvrto. Štampano je u izvanrednoj opremi i uz pomoć i pokroviteljstvo Ministarstva za islamske poslove i vakufe u Ujedinjenim

Arapskim Emiratom. Ovo izdanje dobilo je 1997. godine saglasnost za objavljivanje od strane najpoznatijeg islamskog univerziteta Al-Azhar (Kairo).

Prevoditeljica Iman Valerija Porohova potiče iz ruske porodice iz Petrograda, a za vrijeme Staljinova režima otac joj je bio pogubljen, dok je njena majka (koja je u stomaku nosila kćerku Valeriju) protjerana iz Moskve na daleki sjever Rusije. Za vrijeme Hruščova majka i kćerka su se vratile u Moskvu, majka počinje predavati na državnoj Medicinskoj akademiji a Valerija počinje studirati na moskovskom Državnom univerzitetu – jezički smjer. Valerija Porohova je